

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, »Narodni dom«,
I. nadstr. — Telefon: šte. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6, za inozemstvo 8 Din.

Inserati se računajo po velikosti in so cene v upravi
na razpolago.

Računski zaključek

okrožnega urada za zavarovanje delavcev.

Decentralizacija. — Kultura zdravja. — Naloge strokovnih organizacij. — Nad 2 milijona dinarjev izgube. — Prispevki se ne smejo zvišati, dajatve ne znižati. — Pocenitev uprave. — Veliki stroški za zobovje.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev, katerega delokrog se razteza na ljubljansko in mariborsko oblast, je sestavil računski zaključek za l. 1925.

Poročilo k temu zaključku je zelo obsežno in poučno. Odpre nam marsikaj, kar je pri površnem opazovanju našega zavarovanja prikrito. Zeteli bi bilo, da bi te naš najvažnejši socialni ustanovi posvečali resno pažnjo tako zavarovani člani kakor delodajalci. Ta pažnja pa seveda ne sme dobiti izraza v taki kritiki, ki krič!

o nerazpoloženju napram zavarovanju

ali o znižanju ali ukinitvi zavarovalnih dajatev. Iz števil vidimo, da je ta ustanova po svojem najrazličnejšem poslovanju ena najboljših naših javnih ustanov, ki s svojim delom posega v naše socialno, gospodarsko in zdravstveno življenje. Zavarovalni urad je edina solidna socialno-politična pridobitev našega pojavnega delavstva; stvar in naloga delavstva je, da to pridobitev čuva in — izpopolnjuje in v svojem udeleževanju stori vse, da bo soc. zavarovanje res postalo opora in zatočišče bolnim zavarovancem. Z našim zavarovanjem nisimo v polni meri zadovoljni in v njem je še mnogo stvari, ki kvarijo pravi namen in pomen soc. zavarovanja, vendar pa bo s sodelovanjem zavarovanega delavstva samega z vztrajnim delom prišel čas, da odpadejo vsi razlogi, ki danes med delavstvom še vzdržujejo kritiko zavarovanja. Mi se zavedamo predvsem ene potrebe: soc. zavarovanje, zlasti za slučaj boleznih mora biti prožno in gibčno, brez okostenelih ovir, ki onemogočajo, da bi prišel oboleli delavec hitro do izdatke in učinkovite pomoči. Ako kje, velja v zavarovanju načelo:

Kdaj hitro dá, dvakrat dá.

Zato moramo biti proti sedanjim organizacijski obliki zavarovanja, ker je skušnjava življenja ta, da mora biti vsaj bolniško zavarovanje primerno široko decentralizirano, da more biti v stalnem in neposrednem stiku z zavarovanim članstvom. Na ta način je na eni strani zavarovalni instituciji omogočeno, da brez nepotrebnega zavlačevanja na najkrajši način ugotovi vse predpogoje, ki jih zakon zahteva za priznanje zavarovalnih dajatev, na drugi strani pa je olajšan

boj proti izkoriščevalcem.

ki so v razmeroma visokem številu doma tudi med delavskimi vrstami. Tudi zdravniška služba, ki je danes v mnogih krajih zelo pomanjkljiva in površna, bi mogla postati učinkovitejša, izdatnejša, realnejša in skrbnejša. V mnogih krajih nas izvrševanje zdravniške službe spominja na vojaške in zlasti medvojnne ordinacije, kjer je bil človek, ki je iskal zdravja izpostavljen najrazličnejšim surovostim brez zdravil in zdravljenja.

Priznamo, da je ureditev zdravniške službe najkročajnejša točka v celotnem problemu zavarovanja, vemo tudi, da je današnja morala tudi med zdravniškim stanom precej okrnjena, vendar pa je dobra zdravniška služba osnovni predpogoj v vsakem, zlasti pa v bolniškem zavarovanju in zato bo treba tudi to vprašanje urediti in preurediti v zadovoljstvo članstva in vestnih, odgovornosti se zavedajočih zdravnikov.

Računski zaključek nam pravi, da je zavarovalni zavod posvečal glavno pažnjo kurativnemu zavarovanju, preventivnemu zavarovanju se ni posvečalo posebne pažnje. To je morda pogreška zakotna samega, vendar pa je socialno zavarovanje, ako isto hoče biti v resnici ljudsko, brez preventivnega zavarovanja nemogoče. Za delovno ljudstvo in za celotno gospodarstvo je izredne važnosti

ohraniti delovni stan zdrav in krepak.

Širjenje kulture zdravja med najširše vrste naroda je najboljšo sredstvo ohranitve zdravja. Socialno in tudi gospodarsko je važnejše s preventivnimi odredbami, kakor so n. pr. zdravi delovni prostori, delavcu zdravje ohraniti, kakor pa izgubljeno zdravje vrniti. Jedro in bistveni pomen socialnega zavarovanja je ohranitev zdravja, ozdravljenje boleznih in vrniti človeka produktivnemu, ustvarjajočemu delu. Glavna naloga soc. zavarovanja ni, da delavcu daje denarne podpore. Te denarne podpore imajo podrejen namen. Vse višje je zdravje. In pravo, ljudsko pojmovano zavarovanje mora vse svoje udeleževanje usmeriti k temu višjemu cilju. V tem pogledu morejo

delavske strokovne organizacije

učinkovito in uspešno sodelovati. Danes žalibog strokovne organizacije in v njih učeletno članstvo nima pravega lokalnega interesa za naloge, dolžnosti in — težave našega zavarovanja. Upravni aparat je odmaknjen od njihovega življenja in vpogled v celo ustrojstvo in delo zavarovanja je otežkočen, ako ne sploh nemogoč. Zato strokovne organizacije v pretežni večini nehotje težjen soc. zavarovanja ne podpirajo in se dostikrat bore za interese največjih škodljivcev zavarovanja, za koristi delavskih ali drugače nemoralnih elementov, dočim težke bolnike puste, da hirajo in propadajo, dočim bi jim moglo s skrbnim navetom in pomočjo učinkovito pomagati. Saj vemo, da so ravno oni, ki so pomoči najbolj potrebni, navadno skromni in ponižni in si »ne znajo pomagati«. Na tem polju čakajo naše strokovne organizacije težke, toda hvaležne naloge; na eni strani bora proti izkoriščevalcem, na drugi strani skrb in pomoč resnim bolnikom. Stik strokovnih organizacij z zdravniki bi bil neprecenljive važnosti.

Ako pregledamo račun izgube in dobička, kakor ga nam kaže računski zaključek vidimo, da je finančna slika neugodna; izkazuje

nad 2 milijona dinarjev izgube.

Ta številka kliče vse, ki jim je na srcu blagoslovljajoč razvoj našega zavarovanja, na stražo, na strogo stražo. Lok je do skrajnosti napet in popustiti mora, ker drugače je zavarovanje v resni nevarnosti. Protivniki soc. zavarovanja imajo pred sabo široko polje, po katerem to sveto delavsko ustanovo morejo učinkovito napadati. Zavarovalni prispevki so dosegli najvišjo po zakonu dopustno višino. Zvišati prispevke je nemogoče in vsak poskus s tem sredstvom rešiti finančno krizo našega zavarovanja bi pomenil nevarnost za obstoj zavarovanja: zavarovalne dajatve bi se zmanjšale na stopnjo, kjer bi ne imele nikakega socialnega ali gospodarskega učinka. Saj so glasovi iz vrst sovražnikov zavarovanja že sedaj uglašeni samo na eno struno: znižati dajatve in to še preden je delavstvo moglo poudariti, da znižanja dajatev ne dopušta, da pa hoče z drugimi uspešnimi sredstvi dvigniti zavarovanje na višino, kjer bi bilo izven nevarnosti.

Najvažnejše postavke izdatkov

so sledeče: Na denarnih podporah v slučaju bolezni je bilo izplačano Din 10.165.495.19 ali 32.18% čistega predpisa, ne prejemkov. Ta postavka ne odgovarja normalni. Previsoka je najmanj za 7—10%, kar znači, da je denarno podporo uživalo veliko število oseb, ki so boleznimi samo simulirale, pretiravale ali zdravljenje zavlačevale. Radi teh brezplodnih izdatkov so trpeli resni bolniki. Drugo najvišjo postavko tvorijo upravni stroški, ki so dosegli Din 5 milijonov 704.121.72 ali 18.05% čistega predpisa, torej več kakor celo polovico najvažnejše postavke izdatkov. Ta pojav je absolutno nezdrav. Osnovno načelo vsakega zavarovanja je, da je uprava istega poceni, da nabrani prispevki dejansko služijo le zavarovancem in ne da se cela petina izdatkov

uporabi za upravo. Tu je treba temeljite reforme. Podpirali bomo vsako stremenje, ki bo zasledovalo ta cilj. Zavedamo se, da je v znatni meri na visokih upravnih stroških soodgovoren cel organizacijski sistem našega zavarovanja, ki je centralizirano do skrajnosti. Zato je prvo, kar nujno zahtevamo, decentralizacija uprave. Pri tem visokem znesku upravnih stroškov je pa posebno značilno to, da je uradništvo materijelno na isti stopnji z državnim uradništvom, to je v bednem materijelnem položaju. In kar v tem pogledu velja za državno upravo, velja tudi za upravo soc. zavarovanja. Od osebnih upravnih izdatkov odpade na leto in člana le Din 59.89.

Visok odstotek izdatkov so dosegle tudi podpore za porodnice v višini Din 3.102.884.50 ali 9.23%, dočim v drugih državah ta izdatki znaša le okoli 6%. Vzrok temu nezdravemu pojavu je samo 3 mesečna karenčna doba, ki daje pravico do porodniške podpore, dočim v drugih državah ta doba znaša 6—9 mesecev in je na ta način zloraba nemogoča. Poklicno delavstvo pri daljši karenčni dobi ne trpi, zato mora odstranitev te zlorabe v svoje varstvo odločno zahtevati.

Oskrbni stroški v bolnicah so znašali Din 3.880.198.67 ali 12.29% napram 8—10% v drugih državah.

Na zdravilnih je bilo izdano Din 4 milijone 43.353.15 ali 12.79% napram 7—8% v drugih državah.

Povsem nezdravo višino so dosegli izdatki za zobovje

in sicer Din 2.082.862.60 ali 6.59%, dočim bi normalni in dopustni izdatki smeli znašati le največ 2%. Ti izdatki so v znatni meri zakrivili tako visok primanjkljaj, ker so preveč liberalni predpisi omogočali največjo zlorabo teh dajatev, zlasti po osehah, katerim v bistvu zavarovanje ni namenjeno. Odločna naša zahteva je, da se predpisi o zobotehničnih dajatah spravijo v sklad z zdravimi socialnimi ali gospodarskimi razlogi. Zavedamo se, da je zobna nega za človekovo zdravje velike važnosti, toda te nege naj bo deležna na račun urada le oseba, ki je stalno zavarovana in ne oseba, ki se puste zavarovati le mimogrede za nekaj mesecev, da morejo urad izkoristiti. Ako k tem zobozdravniškim stroškom primerjamo izdatke za sanatorije, kopalnišča in okrevališča v višini Din 350 tisoč 731.19 ali 1.11%, nam je očitno neracionalno in nesocialno gospodarstvo. Zato uredite nemudoma vprašanje zobnih dajatev, ki glodajo na škodo delavcev na soc. zavarovanju.

Stroški zdravnikom so dosegli Din 3.293.669.83.

Po povprečnem številu članov odpade na člana in mesec od skupnih prejemkov (predpisa) Din 36.02, od izdatkov Din 38.45, od poslovnega primanjkljaja Din 2.43; to znači, da je povprečno na člana in mesec za Din 2.43 predpis preizek, da bi držal ravnotežje izdatkom. Od čistega predpisa odpade na člana in leto Din 414.80, t. j. za vsakega člana je bilo na leto povprečno predpisano Din 414.80 premije.

Čisti predpis bolniško-zavarovalnih prispevkov je znašal v l. 1925 Din 30.322.201.97 ali 89.90% vseh prejemkov; celokupni izdatki iz naslova bolniškega zavarovanja pa so dosegli Din 33.729.326.85 ali 106.75%.

K temu računskemu zaključku se še povrnemo.

ARGUS je naš najboljši domači informacijski zavod. Ima v vseh krajih zanesljive zastopnike. Obvešča o vsem, zlasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovaško-industrijskih podjetij in privat. oseb. Ove informacije so vedno točne, izčne in hitre. So nahaja v Vuku Karadžića ulici 11 Beograd. Ov telefon je 6—25, njegov brzojavni naslov Argus.

To naj bo po zakonu?

Po odhodu ministrske komisije iz Trbovelj. — Uradni komunikacije. — Komisija ugotavlja, da postopa Trboveljska popolnoma pravilno po zakonu in da ni mogla drugače postopati.

Delavstvo si je veliko obetalo od ministrske komisije, katere naloga je bila, da se na licu mesta informira o razmerah pri Trboveljski premogokopni družbi. Kako tudi ne! Delavstvo je bilo prepričano, da mora njegova stvar zmagati, ker je pravična in utemeljena z nepobitnimi dokazi.

Prvo nezaupanje

se je zbudilo proti ministrski komisiji, ko se je zoznalo, da se komisija naravnost izogiba, da bi prišla v stik z zapniki delavstva. Ministrska komisija je smatrala, da zadostuje, če je zaslila galantne gospode od Trboveljske. Delavski zapniki so se morali vsiljevati in prositi, da jih je slednjič zaslila ministrska komisija. To zaslivanje se je pa izvršilo tako površno, da je moral sleherni delavski zapnik dobiti utis, da se vrši samo zato, da nihče ne bo mogel dvomiti o »objektivnosti« ministrske komisije. Uradno-formelno je jemala ministrska komisija na znanje zahteve delavstva, kajti še preden so bili zaslilani delavski zapniki, je komisija izjavila, da je našla pri Trboveljski »vse v redu«. Vsa izvajanja delavstva so bila torej vzeta na znanje kot nekaj vsiljen epilog k že zaključenim uradnim ugotovitvam.

Po vsem tem ni nikogar presenetil uradni

komunikacije ministrstva za šume in rude,

ki je bil izdan v Beogradu, ko se je vrnila komisija in ki se glasi:

»V področju Trboveljske premogokopne družbe je bilo odpučenih 1800 delavcev skupaj z onimi, ki bodo odpušteni do 15. aprila t. l. Brez odpovedi ni bil odpučen nihče. Dne 1. marca je bila na 14 dni odpovedana služba 485 delavcem in na šest tednov 57 poduradnikom. Delovni čas ostane in nadalje osem ur. Ker je namerala družba skrajšati število delavcev za približno 3000, se je dosegel sporazum, da se to prepreči. Namesto treh šiltov bosta odslej samo dva. Na ta način bo vsak tretji tedni en šilt brez dela. Kar se tiče osebnih in rodbinskih doklad, je res, da so bile ukinjene, kakor se je to zgodilo v Bosni, zato pa so se povzlele temeljne plače in akordi. Po novi uredbi so se prejemki nameščencev Trboveljske znižali samo za 5 odstotkov.

Vzrok za te korake Trboveljske premogokopne družbe je slaba konjunktura na tržišču premoga. Niti povziranje uvozne carine, niti znižanje prevoznine ni moglo preprečiti, da ne bi madžarski premog konkuriral z našim. Zato se je ustanovila posebna delniška družba, ki bo skušala z znižanjem cen pobijati madžarsko konkurenco. Komisija je ugotovila, da postopa Trboveljska popolnoma pravilno po zakonu in da ni mogla drugače postopati.

O tej zadevi bo govoril tudi minister za šume in rudnike v Narodni skupščini.

Ministrski komisiji se je zdelo najvažnejše ugotoviti, da ni bil nihče odpuščen brez odpovedi. Kot bi bil v odpovednem roku ves problem, ne pa v tem, da se ruderje odpušta. Namesto da bi komisija povedala, kakšne korake je napravila, da se 1800 rudarjem preskrbi vsakdanji kruh, je mnenja, da je izvršila svojo dolžnost, če je dognala, da so bili rudarji odpušteni v pravilnem odpovednem roku.

V komunikaciji se triumfiralo z uspehom, da je komisija dosegla

sporazum s Trboveljsko,

da ne bo odpuščenih še nadaljnih 1200 rudarjev. Ravno s tem uspehom se pa komisija ne sme hvaliti. S tem sporazumom ni žrtvovala Trboveljska niti pare. Namesto treh šiltov bodeta odslej samo dva, to se pravi, da bo odslej skrajeno akordno delo in da bo veliko število rudarjev primorano praznovati skoraj eno tretjino meseca. V službi ostali rudarji dobe veliko nižje prejemke zato, da prenehata Trboveljska z redukcijo. Trboveljska se je torej »udala« na račun rudarjev. In to naj bo uspeh komisije?

Ni res,

da je Trboveljska znižala prejemke rudarjev samo za pet odstotkov. Z novo

organizacijo rudniškega dela, z znižanjem mezd in z ukinitvijo doklad preje mečina rudarjev povprečno okrog polovico one mezde, ki jo je dobivala preje. Kako je komisija izračunala le 5 odstotno znižanje mezd, bo pač še morala dokazati. Ze naprej pa lahko trdimo, da se ji dokaz ne bo posrečil. Nihče ne dvomi o tem, da je

v premogokopni industriji stagnacija.

V gospodarstvu se večkrat pojavijo časi, ko mora podjetnik računati z manjšim dobičkom, ali celo z izgubo. Pride pa zopet ugodna konjunktura, ko podjetnik veliko zasluži in z lahkoto preboli svoječasne izgube. Pri Trboveljski je slučaj ta, da je posebno po prevaru imela več let sijajne dobičke. Prav malo bi bila Trboveljska prizadeta, če bi od tistih svojih milijonskih dobičkov žrtvovala nekaj sedaj za rudarje. Če bi ne mogla zaposliti vseh rudarjev v premogokopu, naj bi jim dala delo drugje. Zakaj bi Trboveljska ne zgradila stanovanjskih hiš in izboljšala varnostne in sanitetne naprave?

Vemo, da po obstoječih zakonih državna oblast ne more siliti Trboveljske, da na ta način reši zaposlitev svojih nameščencev. Ima pa državna oblast v rokah sredstva, da na indirektnen način

prisili Trboveljsko,

da s svojimi bogatimi sredstvi priskoči na pomoč rudarjem. Saj je država največji odjemalec Trboveljske in lahko pri sklepanju dobavnih pogojev naravnost dikтира pogoje. Prav uspešen pritisk na Trboveljsko bi bil tudi ta, da se ji zagrozi s temeljito davčno revizijo. Javna tajnost je, kako se bilancno prikrivajo pravi dobički Trboveljske in koliko se plačuje od teh dobičkov davkov. Državna oblast ima torej sredstev dovolj na razpolago, da pritiska na Trboveljsko! Ministrska komisija se vseh teh sredstev ni poslužila, zato je bila tudi njena misija brez uspeha in preje v škodo kot pa v korist rudarjev.

Prav neokusno je, da ministrska komisija zagovarja ustanovitev internacionalne prodajne družbe za premog, ki je v rokah Trboveljske. Prodajna družba bo »zaslužila« brez vsakega truda letno do 50 milijonov dinarjev. Brez dela pridobljene profite ni potreba zagovarjati uradnim komisijam, zato pač niso poklicane in plačane z državnimi sredstvi. Državna oblast bi morala

onemogočiti poslovanje internacionalne prodajne družbe,

ki je samo krinka Trboveljske za skrivanje dobičkov in ustanovljena zato, da tem lažje vihti kapitalistični bič po ubogih rudarjih.

Komisija je končno ugotovila, »da postopa Trboveljska popolnoma pravilno po zakonu in da ni mogla drugače postopati«. S to zadnjo ugotovitvijo se je ministrska komisija postavila popolnoma na stran Trboveljske. S to ugotovitvijo se je izrekla Trboveljski

sankcija za vse redukcije,

za vse njene poslovne manipulacije, ki so v zvezi s ceno premoga in z znižanimi mezdami rudarjev. Nezaslišana je ta ugotovitev tem bolj, ker smo vendar mislili, da je ministrska komisija poslovala po naročilu ministrov, ki so ljudski zastopniki, zastopniki konsumentov in delovnega ljudstva, ne pa zaščitniki desetotrice inozemskih vekekapistov. Gospodje ministri so torej popolnoma pozabili, kdo jih je izvolil in parlament in kdo jim je omogočil zasedati odlična ministrska mesta...

Po zakonu

sedaj strada na stotine rudarskih družin,

po zakonu

zapušča na stotine rudarskih družin svojo državo, da

po zakonu

še naprej bogati nekaj čifutskih inozemcev... Strašna je resnica, da se je osmneli naš uradni organ zapisati tako besede o naših zakonih! Želimo mu, da bi samo en teden preživel po svojem »zakonu« bedo trboveljskega rudarja in gotovo ne bi potem nič več tako razlagal naših zakonov!

Napihovanje.

Marksisti bi radi veljali kot edini delavski zastopniki. — Politična in strokovna manjšina. — Nezmožnost marksističnih organizacij.

Marksisti v Sloveniji trdijo, da so upravičene edinole njihove politične in strokovne organizacije zastopati delavske interese. Ponovno so že izrazili marksisti to svojo trditev v časopisu in pri javnih nastopih.

Vprašanje nastaja, če je trditev marksistov utemeljena. Prepričani smo, da ne!

Pri zadnjih volitvah v Delavsko zbornico so dosegli marksisti komaj polovico mandatov. In to navzlic temu, da so imeli marksisti v svojih rokah volilni aparat in da so izvajali najhujši teror nad volilci.

Se slabše uspehe dosega marksisti, kadar nastopajo med delovnim ljudstvom z apelo, da jim poveri politične mandate. Pri volitvah v občinske zastoje in v narodno skupščino so dosegli marksisti naravnost malenkostne uspehe. Izgubili so skoraj v vseh občinskih večini; pri volitvah v narodno skupščino pa vse mandate. Izbuba politične moči marksistov pa ni mogoče nastala vsled tega, ker je delavstvo politično pasivno, ali pa da je bilo delavstvu onemogočeno udeležiti se volitev, ampak vsled tega, ker je delavstvo marksističnim voditeljem obrnilo hrbet in je volilo z drugimi strankami.

Upravičenost odločujočega zastopstva delavskega razreda bi lahko reklamirali zase marksisti šele tedaj, če bi predstavljali med delavstvom vsaj dvotretjinsko večino. Dejansko je pa položaj ta, da predstavljajo marksisti manjšino, ki absolutno nima pravice, da govori o delavskih vprašanjih s stališča, kot bi imela za seboj vse delavstvo.

Marksisti se prav radi sklicujejo na to, da je edino njihovo naziranje socialistično in da je vse drugo, kar se pojavlja pod tem naslovom neopravičeno tega naziva. Marksisti so mnenja, da njihovo tolmačenje socializma idejno nadvladuje ostale socialistične pokrete.

S takimi trditvami nastopajo lahko marksisti kvečjemu med političnimi analifabeti. Kdor količarko pozna preteklost in sedanost socialističnih pokretov, ve, da je marksizem le eden izmed znanstveno obravnavanih in utemeljenih socializmov ter da ima samo n. pr. socializem idealističnih smeri (narodni socializem, krščanski socializem) najmanj toliko eksistenčne upravičenosti kot marksizem. Naravnost smešno je, če se marksisti kraste z besedo socialisti v tem smislu, da so edinole oni upravičeni, da se označujejo s tem naslovom. Smešni tem bolj, ker bi morali vedeti, da so bili že pred Marksom or-

ganizatorji socializma in da so bili tudi za njim ter so še danes, pa se vendarle ne istovetijo z marksizmom.

Ne s stališča svoje idejne veljave, še manj pa z ozirom na svojo politično moč in na številčnost svoje strokovne organizacije — niso torej upravičeni marksisti nazivati se kot edine zastopnike delavskega razreda.

Namesto da marksisti vedno govorijo o svoji »pomembnosti«, najraje prično razmišljati o tem, koliko so že škodovali delavskemu razredu.

Navzlic svoji desetletni organizaciji niso marksisti vzgojili zadostno število delavskih voditeljev, ki bi se dvignili preko demagozične povprečnosti. Pri večini marksistov, ki hočejo odločevati v socialnih institucijah, v avtonomnih in zakonodajnih zastopih, ni bilo dosežaj slišati ničesar temeljitega, kaj šele da bi reševali socialne probleme, ki so izven okvira shodarskih slagerjev. Marksisti so se tudi dosledno branili, da bi v njihovih vrstah soodločevali tudi oni, ki so se pobližje seznanili s kulturo sra in znanosti. Naj le premisljijo marksisti, koliko svojih najboljših prijateljev so prepodili iz svojih vrst samo zadnjih pet let.

Za vse marksistične frakcije in stranke je naravnost značilen mentalitet skrajno ozkosrčnega in zgararskega strujarstva. Bernotova stranka obstoja menda samo zato, da se lahko osebno prepira z oficijelnimi socialnimi demokrati, oficijelni socialni demokrati so menda samo zato tukaj, da vodijo boje z oficijelnimi komunisti, oficijelni komunisti z neoficijelnimi Makuceim. Se데jem in Štukljem itd. Kdo bi našteval vse te prepire, ki so dosedaj imeli edino ta efekt, da je delavstvo, sledeč vzgledom svojih voditeljev, razprosto med seboj in nezmožno za vsako obrambno akcijo pred kapitalisti, da ne govorimo o ofenzivi.

Gnile so razmere med marksisti in ne zakrijejo jih še tako skrbno zamišljena ujedinenja, enotne akcije in podobne reči. Vsa ujedinenja so le pokazala, da je med marksisti nemogoče doseči enotnost. Še v strokovni Delavski zbornici imajo marksisti tri grupe, ki menda sedaj čakajo samo prilike, kdaj si skočijo v lase.

Slovensko delavstvo prihaja do uvidenosti, da si z marksističnimi voditelji ne bo izboljšalo svojega položaja. Zato so deležni marksistični voditelji vedno večjega nezaupanja. Tudi napihovanje jih ne bo rešilo, tem manj; ker konča navadno tako, kot pripoveduje znana basen o — žabi!

Kulturni boj.

Izrabljanje cerkve za dosego političnih ciljev. — Ofenziva slovenske duhovščine. — Besede dr. Beneša.

O kulturnem boju, boju za svetovno nazore smo na tem mestu že večkrat izpregovorili in vedno smo podarjali, da smatramo kulturni boj za nepotreben, za naravnost škodljiv, ker se v njem trošijo po nepotrebnem dragocene narodne sile, ki bi uporabljane v drugi smeri lahko rodile velike pozitivne uspehe. Svetovni nazor vsakega posameznika smatramo za nedotakljivi in za njegovo privatno zadevo, v katero se nima nihče vtikati. Ali z drugimi besedami: vsakdo naj si po našem mišljenju uravna razmerje do svojega boga, če veruje nanj, kakor sam hoče in nihče nima pravice, motiti ga pri tem, dokler se drži v okvirju zakona.

Dasj torej smatramo vsak kulturni boj za škodljiv in nepotreben, se mu pa človeštvo včasih ne more izogniti, kakor se ne more včasih najbolj miroljuben človek izogniti boju, če se noče dati potepati in motiti v svojih pravicah. In izgleda, da je nujsnost kulturnega boja nastopila sedaj tudi pri nas.

Katoliška cerkev in z njo vsa podrejena ji politikujoča duhovščina je prešla na celem svetu v napad. Ta napad se je začel na Francoskem, nadaljeval se je na Češkoslovaškem, kjer je povzročil odhod papeškega nuncijsa, in sedaj je segel tudi na slovensko ozemlje, kjer je škof Jeglič kot verski nadpastir, katero lastnost poudarjamo, izdal poziv vsem katoliškim vernikom, da ne smejo čitati naprednega časopisa in v katerem lomi kopja za politično Slovensko ljudsko stranko. Torej eminentno izrabljanje vere v politične svrhe in vsiljevanje svojega političnega naziranja katoliški javnosti.

In to je, proti čemur se mora upreti vsak, ki mu svobodna miselnost in svoboda vesti ni samo prazna fraza. Tukaj ne more biti nobenega izmikavanja več, ker tu ne gre več za posamezne politične stranke, ne za posamezne časopise in ne za posamezne osebe, temveč edinole za osnovno vprašanje: ali dopuščamo, da se cerkev meša v svetovne stvari in se vera potom svoje cerkvene organizacije izrablja v poli-

tične svrhe, ali pa to odklanjamo. In odgovor more biti samo »da« ali »ne«. Ali priznam cerkvi tudi posvetno oblast nad seboj in jo smatram za državo v državi ali pa tega ne priznam. V prvem slučaju se bom držal njenih političnih navodil, stopil v Slovensko ljudsko stranko, postal kraikomalo klerikalec, v drugem slučaju pa bom storil vse, da se prepreči vmešavanje cerkve in izrabljanje vere v politične svrhe.

Ustava prepoveduje vsakemu uradniku izrabljanje svoje moči v politične svrhe in mu grozi za prestopke v tem oziru z izredno strogimi kaznimi. Tudi ne sme uradnik, ki izvršuje javno oblast v okvirju svojega uradnega področja kandidirati v narodno skupščino, politički, finančni in šumarski uradniki, kakor tudi uradniki agrarne reforme pa sploh ne. In zakaj vse to? Da ne bi uradniki uporabljali moči, ki jim jo je dala država kot svojim pooblaščencom, v političnostrankske namene. Koliko večja pa je moč in vpliv duhovnika, škofa na javnost, in koliko večja škodljivost zlorabe te moči, ki niti jo je dala cerkev in država v verske in ne v politične namene. Uradnik nima ne priznice in ne spovednice, pa se mu ne dopušča vmešavati se v svoji uradni lastnosti v politiko, ali naj se potem škofu dopušča, da se kot verski nadpastir vmešava vanjo?!

To vse je tako jasno, da se prav čudimo, da se najde človek, ki pravi, da je napreden, pa kljub temu tega ne vidi. In čudimo se, da se najde časopis, ki velja ali vsaj hoče veljati za naprednega, pa vendar prinaša o kulturnem boju, njegovem pomenu in potrebi tako izmikavska izvajanja, da jih je lahko vsakega res svobodno miselnega človeka sram. Ali gre strankarsko sovrastvo res nad vse?

Mi rečemo s češkoslovaškimi zunanjim ministrom dr. Benešem: Ne želimo si kulturnega boja, toda tudi bojimo se ga ne in če nam ga bodo vsilili, ga bomo izbojevali, zmagovito izbojevali, kot so ga že manjše in slabše države kot je naša.

Politični pregled.

Proračunska debata bo trajala do konca meseca, nakar bo izglasovan celoten proračun. Vrhiti se ima še razprava o proračunu ministrstva za trgovino in industrijo, zunanega ministrstva, ministrstva za konstituinto, agrarno reformo, za šume in rude in za socialno politiko. Pri debati o proračunu ministrstva za zunanjo politiko se bo razvila zanimiva debata o potovanju dr. Ninčiča v Rim, ki bo mogoče prinesla vsaj nekaj jasnosti, kako je Ninčič obvezal našo državo napram Mussoliniju. Nič manj se ne pričakuje z napeto pozornostjo debate o proračunu ministrstva za šume in rude, kjer bo morala priti v razpravo interpelacija v zadevi dotacij iz dispozičjskega fonda Trboveljske in kjer bo moral minister opraviti poslovanje znamenite ministrske komisije, ki se je mudila v Ljubljani in Trbovljah v zadevi redukcije rudarjev. — V finančnem odboru je večina brezobzirno črtala razne upravičene postavke (n. pr. v proračunu min. za socialno politiko) in pri tem poudarjala, da se to vrši po principu štedenja. Ze takrat je odgovarjala opozicija, da vladni stranki ne mislita resno s štedenjem. Opozicijski očitki so se izkazali kot resnični, kajti namen vladnih strank je zvečati reducirani proračun s sprejetjem dostavkov k proračunu za nič manj kot em milijardo dinarjev. Iz Beograda poročajo, da se finančni minister odlečno brani sprejeti tako visok dodatek k proračunu. Malo je pa verjetno, če bo lahko finančni minister vztrajal na svojem stališču. Tako radikalni kot radičevski klub odlečno zahtevata, da se sprejmejo visoki dodatki k proračunu. Radičevci n. pr. že grozijo, da ne glasujejo za proračun, kakor hitro se ne sprejmejo proračunski dodatki, ki se nanašajo na znatne državne subvencije za sadilce tobaka v Bosni, za obnovo bosanskih vinogradov in regulacijo Neretve. Na svojem agitacijskem potovanju po Bosni je Stefan Radič očitno veliki obljuboval volilecem, če se priključijo, oziroma da še nadalje vztrajajo v vrstah njegove stranke. Sedaj mora Stefan Radič izpolniti vsaj del svojih obljub, kar pa drugače ne gre, da se zvišajo proračunske postavke. O snotrenem štedenju

torej pri sedanjem proračunu niti govora ne more biti. Končna vsota letošnjega proračuna gotovo ne bo manjša od prejšnjih proračunov in to navzlic temu, da se vsi gospodarski krogi prav dobro zavedajo, da je davčni vijak že zdavnaj prekoračil svoje dopustne mere in da absolutno ne prenese več zvišanja izdatkov. Vladajoči politiki se pa za te ugotovitve gospodarskih veččakov ne zmenijo, njim je v prvi vrsti pri srcu trenoten strankarsko-taktni uspeh in naj potem se tako trpe drž. finance.

Shodi. Pri Metliki je zboroval Stefan Radič in Ivan Pucej (HSS), v Osijeku dr. Trumbić (HFSS), v Zagrebu dr. Vojta Marinković (JDS) in pri Pančevem Svetozar Pribičević (SDS). Kakor je videti, se vse stranke trudijo, da ostanejo v kontaktu s svojimi volilci. Obenem so pa številni shodi strankinili voditeljev dokaz, da imamo že v bližnji bodočnosti pričakovati volitve, če že ne skupščinske, pa oblastne in občinske volitve.

Položaj vlade. Davidovičev poslanec dr. Vojta Marinković je rekel na shodu v Zagrebu, da je uverjen, da 1. maja ne bo več KR vlade. Protivo tej izjavi hiti radikalna »Samouprava« zatrjevati, da je čisto izključeno, da bi po sprejetju proračuna vlada demisionirala, ker je neodložljiva, da se sprejmejo zakoni o izenačenju zakonodaje v celi državi. Navzlic vsem demontijem »Samouprave« je pa gotovo, da ne vlada prav nobeno prijateljsko razmerje med vladujočima strankama. Radikali se bi že zdavnaj iznebili radičevcev, če bi našli za sestavo vlade novo kombinacijo. Sedaj pred proračunom pa ne najdejo nikogar, ki bi hotel sprejeti nase odgovornost za nekaj, pri čemer se sodeloval ni. Sicer je pa popolnoma v redu, da se tudi radičevci enkrat proslave z glasovanjem za proračun, ki ni po svoji sestavi ne seljaški, še manj pa splošno ljudski. Z glasovanjem za proračun bodo HSS demagogiji znatno pristržene peruti.

Zakon o osnovnih šolah. V ministrstvu prosvete se pripravlja zakon o osnovnih šolah. Projekt zakona se bo poslal na vpogled učiteljskim organizacijam.

Strokovni vestnik

Delegatsko zborovanje. V nedeljo 28. t. m. se vrši ob pol 10. uri dopoldne v prostorih restavracije pri »Levu« delegatski Zbor Narodno socialne strokovne zveze in Samostojne strokovne delavske Unije, na katerem se bo razpravljalo o skupnih nastopih v strokovnih vprašanjih. Vabimo vse podružnice, da zanesljivo pošljejo svoje delegate, kakor to zahtevamo v zadnji okrožnici osrednjega vodstva.

Upravni odbor NSSZ ima svojo sejo v nedeljo 28. t. m. ob 2. uri dopoldne v tajništvo. Seje se udeležijo delegati, ki bodo na dopoldanskem zborovanju. Zato naj vsaka podružnica pošlje na delegatsko zborovanje po možnosti člane upravnega odbora.

Konferenca gorenskega okrožja. Podružnica Jesenice je podvelja inicijativa in sklicala z odobrenjem osrednjega vodstva NSSZ za dne 5. aprila t. l., na velikonočni ponedeljek, ob 9. uri dopoldne na Jesenicah okrožno konferenco vseh narodno socialističnih organizacij gorenskega okrožja. Do sklicanja te nujne in važne konference je privedlo podružnično dejstvo, da je kapitalistična fronta napovedala delavstvu boj. Da ta boj paraliziramo, moramo svoje vrste ojačati. V to bo gotovo mnogo pripomogla konferenca, na katero že sedaj opozarjamo vse naše organizacije na Gorenjskem, ki naj se vabilom odzovejo in pošljejo sigurno svoje delegate. Na konferenci bo zastopano tudi osrednje vodstvo po svojem zastopniku, ki bo poročal.

Zagorje. Tukajšnja podružnica NSSZ je imela v nedeljo 14. t. m. ob pol 10. uri dopoldne svoj članski sestanek, ki je bil dobro obiskan. Na sestanku, kateromu je predsedoval br. Vinko Sedlar, je poročal strokovni tajnik br. Kravos o JTPD in delavskem položaju. Poročilo, ki je bilo zelo obširno, so vzel zborovalci z odobravanjem na znanje. Na sestanku se je govorilo tudi o kooperaciji z Unijo in so ob koncu sestanka bile sprejete naslednje resolucije:

I. Člani Narodno socialne strokovne zveze, zbrani na svojem sestanku dne 14. marca t. l. v Zagorju, so z ogorčenjem vzeli na znanje poročilo o napadu TPD na osemurnik in znižanja mezd ter redukcije. Tudi so z ogorčenjem vzeli na znanje poročilo o postopanju ministerjalne komisije, ki je prišla iz Beograda v svrhu ureditve zadeve TPD. Zborovalci izjavljajo, da soglasno z resolucijo, sprejeto na velikem protestnem shodu ljubljanskega delavstva dne 3. marca t. l., kakor tudi z vsemi ostalimi resolucijami, sprejetimi v tej zadevi. Obsojajo obenem postopanje ministerjalne komisije, ki ni izvršila svoje naloge. Člani zagorske podružnice izrekajo svojo zahvalo osrednjemu vodstvu NSSZ, ki se je tako odločno zavzeło za ruderje in ga poziva, da tudi v nadalje posveča vso pažnjo temu najbednejšemu trpinu.

II. Člani podružnice Zagorje so z veseljem pozdravili vest, da nameravajo NSSZ in Unija v najtesnejši kooperaciji reševati vsa strokovna vprašanja, kar bo gotovo v največjo korist domačemu delavstvu. Podružnica v Zagorju pozdravlja tako misel kot zdravo in priporočlo osrednjemu vodstvu, da kooperacijo čimprej izvede, ker le v složnosti narodnega delavstva smemo pričakovati prave zaščitne domačih delavcev. Po soglasnem sprejetju resolucije je br. Sedlar zaključil lepo uspešno sestanek.

Javornik. Tudi pri tukajšnjem delavstvu je pričelo svitati. Delavstvo uvideva važnost in velik pomen narodno socialne strokovne zveze in se priključa v njeno podružnico. V kratkem dobimo na Javorniku svojo posebno podružnico. Spoznavanje prihaja in z njim raste naš pokret. Novi bratje pozdravljeni!

Blejska Dobra. Tudi nas je zadela redukcija in sicer pri K. I. D. Vzrok redukcije nam ni znan in nam tudi ostane neznan, ker ga najbrže ni. Naša organizacija je imela z ravnateljcem Beckerjem hude boje, katerih so se delavci ustrašili in naše vrste zapustili. Sedaj se vračajo in na novo vstopajo, ker so videli zmago v naših neizprosnih bojih, odražajo hrbet od onih, ki so se Beckerju klanjali, da jih je držal v milosti. Mi se nikomur ne klanjamo, ne-ustrašeno gre naša pot naprej. Naše vrste se množijo in to nam dokazuje, da hodimo pravo pot. Dobra se prebuja, zanima se za NSSZ in prav živo se zanima za okrožno konferenco. Vsi stari borci so stopili na plan in na delo. Neustrašeno naprej, bratje.

Priporočamo knjige ljudske univerze

1. zv. Karl Ozwald: O potrebi socialno-etične orientacije; cena 3 din.
2. zv. Alojzija Štebl: Zaščita zanemarljive dece in mladine; cena 3 din.
3. zv. Dr. Alma Sodnik: O vzgoji deklet; cena 3 din.
4. zv. F. S. Finžgar: O lepi knjigi; cena 3 din.
5. zv. Dr. Rado Kušej: Cerkev v luči prava in etike; cena 5 din.
6. zv. Dr. Metod Dolenc: Kaj hoče moderno kazensko pravo; cena 5 din.
7. zv. Jos. Wester: O naši srednji šoli; cena 5 din.
8. zv. Ing. Jaroslav Foerster: O strokovnem šolstvu; cena 5 din.

Zveski se dobe v knjigarnah, ali se pa pismeno naročajo pri ZADRUŽNI KNJIGARNI, r. z. z. o. z. v Ljubljani.

Najboljša kolesa in šivalni stroji so edino **PETELINČEVI** znamke GRITZNER, ADLER, PHONIX za dom, obrt in industrijo. Pounk brezplačen, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija. **JOSIP PETELINC, Ljubljana** blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Po drugih državah.

Zveza narodov. Meseca marca bi imela biti Nemčija sprejeta v Zvezo narodov. Sprejem v Zvezo narodov so zagotovile Nemčiji vesele ob priliki sklenjene pogodbe v Locarnu. Nemčija naj bi imela tudi stalen sedež v Zvezinim svetu. Nihče ni ugovarjal, da se Nemčiji dá tako odlično mesto v Zvezi narodov. Komplikacije so nastale le v tem, da se je oglasila najpreje Poljska, za njo Španija, Brazilija in Kitajska, ki so vse zahtevale, da se istočasno ko prejme Nemčija stalen sedež v Zvezinim svetu, tudi njim priznajo taka mesta. Nemčija se je odločno uprla, da bi poleg nje še kdo dobil stalen sedež v Zvezi narodov. Vsi tozadevni državniški razgovori so se razbili in vstop Nemčije v Zvezo narodov je odgođen do jeseni. Nemčija se je zopet pokazala kot nepopoljšljivi sovražnik miru in sporazumnega sodelovanja. Locarnska ideja je s konfliktom pred Zvezo narodov zelo utrpela.

Nova ustava in volitve na Grškem. Diktator Grške Pangalos je izjavil, da bo načrt nove grške ustave izgotovljen po ameriškem vzorcu. Po tem načrtu bo imel predsednik republike večjo oblast kakor pa dosedaj. Parlament in senat bodeta čisto zakonodajna predstavništva. V prvi polovici maja se vrši v Grčiji plebiscit, ki bo končno in definitivno izvolil predsednika republike. Grškimi politikom, ki žive v inozemstvu, bo zabranjeno, da kandidirajo za predsedniško mesto. Po predsedniških volitvah se bodo vršile volitve v parlament in senat.

Matteottijev proces se je pričel ta teden v malem italijanskem mestu Ghieti. Matteottijev umor je vzbudil po celem svetu veliko pozornost in vse časopise ga je označevalo kot najstrašnejši politični zločin. Tudi v Italiji je umor povzročil veliko vznemirjenje in trenutno je izgledalo, da je celo Mussolinijeva oblast v nevarnosti. Z zavlačevanjem razprave je pa Mussolini uspal Italijansko javnost. Danes je položaj ta, da bo proces vzbudil več pozornosti v inozemstvu kot pa v Italiji, kjer so direktno zainteresirani na poteku obravnave. Še več. Mussolini bo porabil proces za teatralno proslavo fašistične ideje, kajti kot branilec morilcev nastopi pri obravnavi ge-

neralni tajnik fašistične stranke. S tem je povedano vse. Proces ne bo odkril čiste resnice in bo vso krivdo morilcev pokazal v luči, kot da so pri svojem zločinskem delu ravnali pod vplivom domovinske ljubezni in z namenom, da rešijo Italijo njenega največjega sovražnika.

Politične stranke na Poljskem. Poljski parlament obstoji iz dveh delov: iz sejma in senata. Vsak zakon, ki ga sprejme sejm, mora odobriti še senat. V sejm so izvoljeni poslanci od volilcev brez razlike spola, ki so dovršili 21. leto starosti in stanujejo v svojem volilnem okrožju vsaj en dan pred razpisom volitev. Senatorje volijo volilci brez razlike spola, ki so dovršili 30. leto starosti in stanujejo v svojem volilnem okrožju vsaj eno leto pred razpisom volitev. V sejmu in senatu je sedaj 19 poslanskih klubov, ki predstavljajo 30 strank, med katerimi so najmočnejše: Ljudska poljska zveza 99 poslancev in 30 senatorjev; poljska ljudska stranka 49 poslancev in 12 senatorjev; krščansko-demokratska stranka 41 poslancev in 8 senatorjev; poljska socialistična stranka 41 poslancev in 7 senatorjev; židovski klub (4 židovske stranke) 34 poslancev in 12 senatorjev; krščansko-nacionalni klub 22 poslancev in 9 senatorjev; Klub narodno-delavske stranke 18 poslancev in 3 senatorje; nemški ujedineni klub (6 strank) 17 poslancev in 5 senatorjev; klub zveze poljskih ljudskih strank 40 poslancev in 18 senatorjev; parlamentarni klub kmečke stranke 26 poslancev; ukrajinski klub (3 stranke) 12 poslancev in 6 senatorjev; beloruski klub 11 poslancev in 3 senatorje; komunistični klub 6 poslancev.

Nova francoska vlada. Tik pred zasedanjem Zveze narodov je demisionirala Briandova vlada. Rešitev krize je bila muna, da ne bi Francoska nastopala pred Zvezo narodov z oslabiljeno avtoriteto. Predsednik republike je najpreje ponudil sestavo vlade Herriotu, ki je pa ponudeni mandat odklonil. Nato je predsednik pozval zopet Brianda, da sestavi vlado, ki je nato predložil svojo listo, katero je predsednik tudi odobril. Takoj po sestavi nove vlade je odpotoval Briand v Zenevo na zasedanje Zveze narodov.

KARO-ČEVLJI garantirano priznana najboljša kvaliteta **MARIBOR, Koroška cesta št. 19**

Tedenske vesti.

DELOVANJE DELAVSKE ZBORNICE ZAKASNO USTAVLJENO.

V sredo 17. t. m. je Delavska zbornica prejela brzojavko ministrstva socialne politike, v kateri se ji nalaga, da takoj pošlje ministrstvu podrobno poročilo o prvi skupščini Delavske zbornice in o vseh napravljnih sklepih. Dotlej se ima izvedba sprejetih sklepov ustavititi. Kakšen povod naj ima ta brzojavna odredba, ni jasno. Gotovo pa je, da so tu politične intrige vmes. Pričakuemo, da bo Delavska zbornica kmalu zopet lahko v redu poslovala.

Tujski promet v naši državi. Uradna statistika izkazuje, da je bilo lansko leto v Sloveniji 10.000 gostov naših državljanov in 9.000 inozemcev, od teh na Bledu 6188, v Rogoški Slatini 5792 in v Bohinju 3200. Zgornji Jadran je obiskalo 20.257 oseb, od teh 14.388 naših državljanov in 5869 inozemcev. V Cerknici je bilo 6466 gostov in na Sušaku 4910. Izmed tujecev je bilo v naši državi največ Čehov, Avstrijcev, Nemcev in v zadnjem času Angležev in Amerikancev, kateri prejšnja leta niso prihajali k nam.

Vollni red zbornice za trgovino, obrt in industrijo. Novi volilni red predpisuje, da obsega zbornica področje ljubljanske in mariborske oblasti izvenški Kastav in Medjimurje. Zbornica se deli v tri odseke, trgovinski, obrtni in industrijski. Zbornica šteje 48 rednih članov in sicer v vsakem odseku po 16, od katerih morajo 4 prebivati v Ljubljani, 4 morajo biti iz ljubljanske oblasti, 8 pa iz mariborske. Vsak odsek ima po 4 volilne kategorije, katerih vsaka voli po 4 člane (in 4 namestnike), po 1 iz Ljubljane od ljubljanske oblasti, po 2 iz mariborske oblasti. V trgovinskem odseku imajo aktivno volilno pravico: v I. kategoriji oni, ki plačajo najmanj 500 Din obsega odn. specialnega pridobinskega davka; v II. kategoriji oni, ki plačujejo najmanj 75 Din; v III. kategoriji, najmanj 25 Din; v IV. kategoriji, manj nego 25 Din.

Kategorije v obrtnem odseku so sledeče: I. 70 Din in več, II. manj nego 70, več nego 35, III. izpod 35 Din, a najmanj 15 Din, IV. manj nego 15 Din. — V industrijskem odseku je razvrstitev sledeča: I. več nego 6000 Din, II. manj nego 6000, a najmanj 400 Din, III. najmanj 150 Din, IV. manj nego 150 Din. — Aktivno volilno pravico imajo fizične osebe obeh spolov, ki so državljani SHS ter v posesti državljanški pravici, ki vodijo v podjetju Zbornice samostojno ali kot javni družabniki kakšno trgovsko, obrtno, industrijsko ali rudarsko podjetje. Pravne osebe vršijo volilno pravico preko enega svojih zakonitih predstavnikov (predsednika, člana upravnega odbora, prokurista), ki pa mora biti v to svrhu posebno pooblaščen. Pasivna volilna pravica pripada samo moškim, ki so državljani SHS, najmanj 30 let stari, imajo najmanj že 2 leta aktivno volilno pravico ter stalno bivaljo v podjetju Zbornice. Pasivno volilno pravico imajo volilci samo v onem odseku, v katerem imajo tudi aktivno. — Prvič se volijo člani Zbornice na 6 let, potem pa jih z 31. decembrom vsaka tri leta polovica izstopi. — Prve volitve se vrše v roku štirih mesecev po objavljenju uredbe.

Železniški delavci dobe nov pravilnik s 1. aprilom t. l. Pravilnik je že izdan in ga sedaj korigira še posebna komisija v ministrstvu. Po poročilih se bo položaj za žel. delavce malo izboljšal, vendar se točnejšega ne more nič trdit. Bog zna, kako bodo pravilnik še v zadnjem trenutku zmečarili.

Uprava Južne železnice bo ukinitena prav za prav šele sedaj — s 1. aprilom. S tem dnem preidejo tudi vse finančne zadeve, ki jih je doslej urejeval poseben komite južne železnice, pod upravo državnih železnic.

Ponarejeni avstrijski šilling. Komaj je do dobro avstrijski kovani šiling uveljavil, pa so že prišli na dan falzifikati. — Prve so dobili v Celovcu. — Živimo pač v dobri ponarejevanja denarja v velikem štilu, kakršnega menda zgodovina ne pozna.

Vojaški kadrci rok za železnice. Če ne bo vstrel v službeno dobo, pač pa se bodo šlejo vojaška leta preko kadrskega roka. Zaenkrat je v smislu sedanjih določil pač tako. Z novim zakonom se mora to popraviti, ker je krivično, ker je kršenje pridobitnih pravic.

Padeč belgijskega franka. Belgijski frank je zadnje dni močno padel — za tri odstotke.

Za slabotne otroke. V Avstriji organizirajo prav sedaj široko akcijo za odpravo bolehnih otrok v naše Primorje.

Dolenjski ropar prijet. — 9. t. m. se je orožnikom v Rašljah pri Krškem posrečilo prijeti nevarnega roparja Ivana Jeketa, ki je s svojo izvoljenko že nekaj časa bival v neki delavski hiši. Močnejša orožniška patrola, ki je zvedela za roparjevo bivališče, je ta dan zjutraj obkolila hišo in poiskala lopova. Nasilnež se je hotel orožnikom postaviti po robu z revolverjem, kateri pa je k sreči odpovedal, tako da ni bilo žrtve med orožniki. Močno uklenjenega so

odpeljali z zaročenko in zakoncem Vravec vred na postajo v Rajhenburg in od tod preko Ljubljane v Novo mesto v zapor. Pot čez Krško in St. Jernej za tako eskorto ni bila pripravna. — Jeka ima na vesti razne vlohe. Leto dni je trepetala pred njim vsa Dolenjska, pa mu niso mogli do živlega. Enkrat je že bil aretiran, pa je ušel iz zaporov. Lopov je bil tako predrzen, da se je pojavljal kar pri belem dnevu na raznih krajih. Pred kratkim je bil še v Novem mestu. — Pravijo, da ima baje na vesti tudi rop na poštni voz pri Grosupljem, ker se opis roparja po uslužbencu Kalanu ujema z Jeketovo zunanostjo. — Vsekako bo Jeketova preiskava in zasliševanje sokrivcev zanimiva in zna prinesiti mogoče res marsikaka razčiščenja.

Zoološki vrt v Zagrebu dobi sedaj posebnost — belega medveda, katerega so si omislili Zagrebčani sami in zato napravili denarno zbirko. Beli medved jih bo stal 20.000 Din. — Kdaj bomo mi v Ljubljani pričeli misliti na ustanovitve zoološkega vrta. Lalko bi ga že imeli.

Raua ura! Prosvetno ministrstvo je določilo sprejemne ure za stranke in izdalo tozadevno objavo. Gospod minister Radič sprejema poslane ob sredah, četrtkih, petkih in sobotah od 7.—8. ure zjutraj, njegov pomočnik pa istotako. Druge stranke pa sprejema oba gospoda ob omenjenih dneh od 8.—9. ure dopoldne. — Torej se je dela v Beogradu in še celo zgodaj v ranih urah! Če se le dela potem tudi v ostalem času!

Odprava cirilice. V Rusiji so pričeli uvajati latinico. Doslej so dobile tozadevne vladne odredbe manjše republike, zlasti v Kavkazu, kjer že uvajajo v šolah latinico. Tudi časopisi so že pričeli polagoma s pisavo v latinici. — Vzemite si za vzgled Ruse in Turke!

Prijateljska Italija je ukinila na ljudskih šolah vsakršen pouk v slovanskih jezikih. S tem je seveda najbolj udarila naše slovenske brate in to je bil njen namen. Otroci naših ljudi tam preko naj bi ne čuli več slovenske besede, razen doma, ničče jih naj bi ne učil pisave in čitanja v lepi materinščini. Čez nekaj let bi naj po Mussolinijevem mnenju zginili v Italiji vsi znaki, da živi tam rod naše krvi. Naša knjiga in naš časopis naj bi bila temu roku tuja. Vse to hoče doseči gospod Mussolini in naši diplomati mu prijateljsko stiskajo roko. Pri celih stvari pa italijanska vlada še nersramno laže, češ da narodne manjšine v drugih državah tudi nimajo svojih posebnih šol. Naj bi le prišel pogledat k nam gospod Mussolini, pa bi videl, kaj imajo pri nas Nemci, pa tudi Italijani!

Kako raste fašistovska stranka. Od lani je naraslo število organiziranih fašistov v Italiji za 233.019 oseb, tako da je sedaj organiziranih 525.329 ljudi. — Če zasledujemo vse ukrepe in odredbe fašistovske italijanske vlade, se temu pač ni čuditi. Kdor ni fašist, zanj ni kruha.

Roparski napad na avto med vožnjo. V Nemčiji so lopovi oropali sprevodnika nekega avtomobila, ki je vzdrževal osebni promet. Na nekem postajališču so potegnili sprevodnika iz voza in ga vrgli na tla, istočasno pa so potegnili za zvonec v znamenje, da naj vozi avto dalje. Sprevodniku so lopovi odvzeli denar in zginili. Šele na prihodnji postaji je sofer potem prišel na to, da je vozil brez sprevodnika. — Pri nas bi rekli, da je to nemogoče in bi sprevodnika zaprili...

Strašna železniška nesreča se je pripetila ta teden v Severni Ameriki v mali republici Costa-Rika, ki se razprostira na južnem delu severnoameriških zedinjenih držav ob morski obali. Na progi Kartago-Alajnelo je skočil s tira neki izletniški vlak ravno na železniškem mostu preko reke Vivilla. Ker je bil vlak natrpan potnikov, je bil prizor in učinek nesreče strahovit. Ker se je en voz prevrnil preko mosta v vodo, je utonilo tudi več oseb, mnogo je pa ubitih, tako da so doslej našli že do 200 mrtvih. Veliko je tudi ranjenih.

Priležnica zakrivila smrt žene. Na otoku Braču je spravil neki možakar svojo ženo na zelo primitiven način iz sveta. Ženo je umoril, pri čemer mu je pomagala njegova priležnica, potem je truplo stlačil v vrečo in to vrgel v 90 m globok prepad »Golubčo«. Ljudska govoricca pa je spravila tudi ta zločin na dan. Sodni organi so našli v prepadu umorjeno ženo. — Umorjenka je bila četrta žena morilčeva.

Davek na »Bubikopfe«. Na Tirolskem so uvedli nov davek na vse ženske nad 12 let, ki nosijo ostrizene lase. Tirolce je k temu koraku napotilo prepričanje, da so za ženske kratki lasje luksuz. V imenu lepotic z »bubi« glavicco so protestirale proti davku damske frizerke in frizerji, pa ni pomagalo, davek je ostal.

Tatvina v turški mošej. V veliki mošaji v Bagdadu je bil ukraden dragocen oltar iz alabastra, ki je bil velikega zgodovinskega, pa tudi verskega pomena.

Pohvala. Vse priznanje so izrekli inozemski nemški listi našemu filatelističnemu časopisu »Kolektor«, ki izhaja v Kranju (urednik g. Albin Pogačnik).

Za 45 letnico umora carja Aleksandra II. je sovjetska vlada sklenila podeliti vsem osmim še živim udeležencem tega umora dosmrtno pokojnino po 225 rubljev na mesec.

Sijajna operacija. V New Yorku je pred kratkim neki zdravnik izvršil operacijo na obeh štirih slepcih. Tri dekleta in en fant — sestre in brat — so bili popolnoma slepi od rojstva. Zdravnik je na en dan in ob isti uri — tedaj istočasno izvršil operacijo na vseh štirih. Operacija je popolnoma uspela, vsi so spregledali in se vsele življenja. Stari so od 17.—26 let.

Ljubljana.

Izmenjan gerentski svet? Kakor poročajo nekateri listi, bo sedajni ljubljanski gerentski svet razpuščen in imenovan nov, sestojel iz pristavev radikalne stranke. Obenem bi se imlele razpisati občinske volitve.

Politični razgovori. Ljubljano je posetil minister Miletič v spremstvu radikalnih poslancev dr. Nikiča in Leovca. Minister Miletič se je pri tej priliki sestal z ljubljanskimi predstavniki radikalov, nakar se je vršil širši sestanek, katerega so se udeležili tudi radikalni z dežele in pristajši umrlega dr. Šušteršiča. Na sestanku je bilo v principu dogovorjeno, da vstopijo šušteršičjanci v slovensko radikalno stranko.

Maribor.

Protestni shod radi odpusta rudarjev v Trbovljah se je vršil v nedeljo, dne 14. t. m. v Narodnem domu v Mariboru. Shod so sklicale narodne strokovne organizacije in mu je predsedoval predsednik JSZ dr. Vebli. Kot prvi govornik je nastopil tov. obč. sv. Tumpelj, ki je govoril v imenu NSSZ. Temeljito se je bavil z razmerami v Trbovljah in je pokazal tudi na glavne vzroke sedanje krize, ki so v previsokih dobičkih Trboveljske družbe. Pokazal je Ur. list, iz katerega je razvidno, da je Trb. družba imela na leto 38 milijonov dinarjev čistega dobička. Z manjšim dobičkom bi lahko pomagala delavstvu, ki ga sedaj meče na cesto, nižja cena premoga pa bi omogočila večjo produkcijo. Nenasitni dobički te tujerodne družbe so glavni vzrok, da zastaja produkcija. Ta kriza pa se ne sme reševati samo na račun delavstva. Tudi vlada mora storiti svojo dolžnost, ne pa ščititi družbo z visokimi uvoznimi carinami. G. Tripah je govoril za delavsko sekcijo Orjune, g. Kavčič za Unijo. Končno so govorili še gg. Cesarec, Polše in Artnik, nakar je bila sprejeta podobna resolucija, kakor v Ljubljani.

Narodno gledališče. Zadnje dni smo pomavljali same vesele stvari, kakor »Grofica Marica« in »Sluga dveh gospodov«. V tork 16. marca se je po daljšem odmoru prvič uprizarilo zopet resnejše delo »Beniški trgovec«, katerca je, kakor znano, po Shakespearu poslovenil Oton Župančič. Zanimanje za premijero je bilo precejšnje, uprava se je zelo potrudila, da zadovolji tudi pobožne kritike. — Za danes imamo še sledeči nasvet: V zadnjem času v gotovem časopisu vedno ostreje kritike zdaj proti operi, zdaj prot drami, v obeh slučajih pa proti upravi gledališča, vplivajo na občinstvo in na prizadete igralce tako škodljivo, da bi kazalo, če uprava čimprej sklíše vse kritike in znane prijatelje gledališča na prijateljski razgovor, kakor se je to že svojčas prakticalno. —rc.

Mala primera o naši nacionalni zavednosti. O nacionalnosti Nemcev v primeru z nami Jugoslovani priča najbolje primera štampilji jugosl. konzulata v Grazu in avstrijskega v Laibachu: Consulat Royal des Serbes, Croates, Slovenes Graz, Autriche, Oesterr. Konsulat Laibach. Naš konzulat torej rabi pravilno ime, kakor se imenuje v Avstriji, medtem ko avstrijski konzulat rabi namesto Ljubljana Laibach. Kaj bi rekli Nemci, če bi naši konzulati v Avstriji rabili slovenska krajevna imena, kakor Gradec, Dunaj, Celovec? Toda mi na to nič ne damo, ker smo premalo nacionalno zavedni.

Izredno vreme. Topot smo bili doslovno točni. Še med tem, ko je šla naša prognoza v tisk, se je akcija delujočih sil razdrojila in s posebno živahnostjo delovala v Italiji, odkoder še zdaj prihajajo poročila o elementarnih katastrofah, katerih upliv je segel tudi na naše južno ozemlje (veliki viharji ob dalmatinski obali). Mi smo imeli tudi topot zelo ugodno reakcijo. Hitro se menjajoče, a vendar pretežno lepo, toplo vreme tja do torka, dne 16. marca. Ta dan se je izvršil preobrat na slabo. Tudi na Štajerskem je izgledalo, kot bi bili v decembru, megla, oblačilo, pusto za obupanje. Obenem, ko je na jugu prišlo do katastrofalnih izbruhov (večinoma v neurjih, do 14. saj manj v potresih) so podzemeljske moči delovale tudi na daljnem severozapadu, odkoder so in še prihajajo poročila o silnih morskih in snežnih viharjih. Med 14. in 16. marcem se je slšno delovanje pojavilo tudi na jugovzhodu. V tem času je šel preko našega ozemlja silno močan val elektro-magnetizma, kar se je posebno izrazilo opazovalo na magnetnih iglah, ki so se držale zdaj v popolni pasivnosti (magnetična influenca), zdaj zopet v izredno živahnih tresljajih, da se je n. pr. v pozni noči v mirnih legah zdelo, kot da se tla pod nami neslišno dirajo. Občutil se je ta val

(pri nevrastenikih) tudi subjektivno v izredni zaspasnosti, revni, glavobolu in utripanju srca. Nahajamo se v čimdalje bolj kritični dobi. Zal, da se ljudje tako malo zanimajo za ta proces, ki se vrši pod in nad njimi. Živel bi resneje in pravičneje, če bi se saj malo bolj zanimali. — Izgled tudi pri nas na vetrovno vreme z novim večjim snegom.

3 stranke.

Redni letni delegatski (strankin) zbor NSS se vrši v nedeljo, dne 18. apr. 1926 ob 9. uri dopoldne v Slavčevi dvorani Narodnega doma v Ljubljani. — Dnevni red: 1. Naznanila predsedstva. 2. Volitev verifikacijske komisije. 3. Poročilo načelstva: a) tajnika, b) blagajnika, c) nadzorstva. 4. Sprejem novega organizacijskega reda. 5. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva, c) izvrševalnega odbora, d) finančne komisije. 6. Poročilo o političnem položaju. 7. Slučajnosti. — Pristop k delegatskemu zborovanju imajo samo strankini funkcionarji ter delegati krajevnih in drugih strankinih organizacij v smislu organizacijskega reda. Predlogi za delegatski zbor se morajo najkasneje 8 dni pred zborom predložiti načelstvu stranke. Dolžnost vseh delegatov je, da se delegatskega zbora polnoštevilno udeležijo. — V Ljubljani, dne 12. marca 1926. — Načelstvo narodno-socialistične stranke: Ivan Deržič, l. r. načelnik. Franjo Rupnik, l. r. tajnik.

Seja osrednjega izvrševalnega odbora NSS se bo vršila v nedeljo 21. t. m. ob pol 10. uri dopoldne v spodnjih strankinih prostorih Narodnega doma v Ljubljani. Pozivamo vse člane in namestnike, da se seje zanesljivo in polnoštevilno udeležijo.

Občni zbor krajevene organizacije NSS v Ptujju se je vršil v soboto 13. t. m. ob jako lepi udeležbi in največjem soglasju. Obširnejše poročilo priobčimo v prihodnji številki »Nove Prave«.

Sestanek NSS v Mariboru. Preteklo soboto, dne 6. marca, se je vršil v novem strankinem lokalu na Grajskem trgu dobro obiskan sestanek, na katerem je tov. predsednik Tumpelj poročal o delovanju novega odbora. K poročilu se je oglasilo več tovarišev, nakar se je vršilo vpisovanje v politično šolo, ki se je pričela v četrtek, dne 11. t. m. Politična šola se vrši vsak četrtek ob pol 8. uri zvečer na Grajskem trgu 1, I. nadstropje.

Občni zbor krajevene organizacije NSS za dvorski okraj se je ob številni udeležbi vršil dne 6. t. m. v gostilni »Pri Panju« v Vegovji ulici. Zborovanje je vodil predsednik tov. Janko Jarec. Iz poročila tov. odbornikov je razvidno, da je krajevena organizacija v preteklem letu zelo uspešno in agilno delovala. Na običnem zboru se je o politični situaciji razvila živahna debata, katere se je udeležilo večje število navzočih odbornikov. Soglasno je bila sprejeta resolucija, v kateri se izreka strankinemu načelstvu popolno zaupanje s pozivom, da svoje delo še v naprej nadaljuje z isto vne- mo kot dosedaj. Priznati se mora, da je kraj. org. za dvorski okraj po svojem smotrenem udeleževanju lahko za vzor vsem ostalim ljubljanskim kraj. organizacijam.

Mladinski vestnik

ZNAČAJNOST.

Po predavanju brata Bine Sušnika v »Bratstvu« na Jesenicah.

Kaj je značajnost, je vsem več ali manj znano. Ako se hoče človeka najslabše označiti, se mu pravi, da je neznačajnej, kar je tem bolj nečastno, če je označa čisto zaslužen. Ze samo iz te primere je razvidno, da je neomadeževana značajnost za vsakogar najlepša lastnost. Je že res, da se danes človeka sodi »po obleki«, kakor pravijo ljudje, a to je prvi hip in mimogrede; končna sodba pa pade le po lastnostih. Če so dobre, je dobra, če so slabe, pa je slaba. Značajnost istotvetimo v življenju navadno z močatostjo. Kdor zna izpolniti dano obljubo, kdor vztraja pri tem, kar mu je sveto in zna tako obvarovati svoj značaj, ki je večkrat v skušnjavah, ta je vreden pošteno besede in dostojne družbe.

Isto merilo, ki velja za posameznika, velja za večjo družbo, velja tudi za organizacijo. Društvo, sloneče na zdravih temeljih, na načelih, mora imeti v svojih vrstah značajne ljudi. Ako ni teh, se še tako lepi nauki navadno le zlorabijo; omadežujejo se načela. Čestokrat se naleti na organizacije z lepo donečimi naslovi, njih vodje se naslika kot rešitelje in heroje naroda, a bistva njihovih namena se pa ne pove. Navadno so ustvarjene take organizacije samo zato, da pod lepimi krikami narod zavajajo in izkoriščajo. Mnogim je jako prav, da se drž ljudstvo v temi, kajti nevredna čreda uboga tudi najslabšega pastirja.

Ugotovitev dejstva, da imamo tudi plačane zagovornike »načel«, naj nam bo v opomin in opozorilo. Naša pot mora biti jasna, naše delo neoskrunjeno, kar je pa glavno, naše vrste naj tvorijo značajni bratje, značajne sestre. Če bomo v tem

vedno dosledni, bo lahka naša borba. Pomislek, da manjka v svetu kreposti, da ni močatosti, odpade vspricho veličine naše ideje. Vzgojimo si značajev, mladim srcem vcepimo poštenost, bratu povejmo naš cilj, sestri razložimo gorkoto našega evangelija. Mladeniču bo zaplanelo v oči, mladenci bo utripalo v prsih; razodela se jima bo trhlba današnjega sveta in obenem odprl vpogled v naša stremeljena. Vstala bo želja po »novem človeku«, skrit bo samo ključ, ki odpira vrata v nov svet.

A ta je v naših rokah. Odprimo z njim težka vrata in popeljimo mlade, hrepeneče duše k solncu. Da bodo pa šli z veseljem, z radostjo, jih okrepimo. Dajmo jim možnost, da postanejo vitezi duha, da se napoje z značajnostjo, v kateri je bodočnost in zmaga.

Jesenice. Na nedeljski plenarni seji vseh treh nar. soc. organizacij na Jesenicah se je sklepało predvsem o okrožni konferenci. Izvolil se je pripravljajni odbor, ki ima nalogo, da vse potrebno izvede. Ker je rok do vel. ponedeljka zelo kratek, se že danes opozarjajo vse naše organizacije (mladinske, politične in strokovne), da bodo vsaj iz Gorenjske in Ljubljane čim lačje zastopane. Treba je, da našemu pokretu damo možnosti razmaha, da stvarno in vestransko ugotovimo, kako poglobito delo, da bo uspešno in res koristno delovnemu ljudstvu. Veliko pažnjo se mora posvetiti mladinskemu gibanju, ker je v dobro vzgojeni mladini bo nastajal nov, boljši rod in z njim nova, boljša bodočnost. — V kratkem se poslovi od nas brat Nande Bokal. Odšel bo k vojakom. Z njim zgubi »Bratstvo« enega svojih najboljših. — Odšel bo, a zopet pride!

MURILLO, MUSSOLINI IN MAKARONI.

Italija je slavna po svojem g. Mussoliniju in svojih makaronih, ki so še slavnejši kot Mussolini. Ker ko bo že davno po slavi sedanjega italijanskega »duccija«, bodo makaroni še vedno širili italijansko slavo po svetu.

V švicarskem mestu Basileji živi že dolga leta italijanski krčmar in širi potom makaronov slavo svoje domovine. V to svrhu si je nabavil napisno tablo in dal naslikati nanjo kopijo znane Murillove slike: deček si z obema rokama tlači makarone v usta.

Omenjena tabla je veselo pozdravljala goste in jih vabila na vino in izvrstne makarone, dokler ni padla v oči italijanskega generalnega konzula Tamburinja, vzbudila njegovo nevoljo in prišlo je do težkega švicarsko-italijanskega konflikta.

Gospod Tamburini je dejal, da je pobič, ki si tlači v usta italijanske makarone, razžalitev za Italijo in njen narod in je zahteval od krčmarja, da naj da prislikati vilice, ali pa naj slika sploh odstrani. Italijanski krčmar pa je odgovoril, da se vilice v dečkovo roko prislikati ne dá, ker ima isti polno makaronov in da mu niti v glavo ne pade, da bi odstranil tablo, ki mu dela tako dobro reklamo.

Gospod generalni konzul se je obrnil torej na mestni svet, da naj omenjenega krčmarja izžene in ko mu svet sklicevaje se na italijansko-švicarsko pogodbo o priseljencih ni ugodil, je napravil iz zadeve diplomatsko afero in se pritožil v zastopstvu Mussoliniju na višjo inštanco.

S stvarjo so se pečale tri inštanice: vladni svet, veliki svet in zvezni svet in vse so odločile, da rade v zvezni svet in vse makaroni, ne gre izganjati italijanskega državljana. Ker pa se je g. Tamburini v svojem ogorčenju obnašal nekoliko netaktno, se je zvezni svet pritožil v Rimu nad njegovim obnašanjem na sploh in posebej.

Gospod Mussolini je pozval g. Tamburinja v Rim, da mu o zadevi poroča in na tej diplomatski točki je zadeva zaenkrat obstala, kar pa ni preprečilo, da ne bi švicarski humoristi izrabili dogodek po svoje in da ne bi socialisti predložili zveznemu svetu zahteve, da naj zahteva odpoklic gospoda Tamburinja radi netaktnega obnašanja. Švice in Italijo pa preplavlja tisoč in tisoč razglednic z raznimi karikaturnimi Murillovega pobiča z makaroni in bolj ali manj posreženimi dovtipi.

Najmočnejša stran tega resničnega dogodka je pa ta, da je bil Murillo španski slikar, ki ni nikdar prestopil italijanskih meja in njegov pobič z makaroni je španski pobič in v usta si tlači — španske makarone — kar pa g. Tamburinjju očividno ni bilo znano.

Mogoče bo o tem kaj zvedel Mussolini, preden bo rekel zadnje besede o odločitvi makaronijskega konflikta med Italijo in Švico.

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan, Ljubljana. Urednik: Franjo Rupnik, Ljubljana. Za »Zvezno tiskarno in knjigarno« Alojzij Höfler in Ljubljani.

Pogovor o tem in onem.

KRVAVA STATISTIKA.

Bivši starešina pariškega statističnega urada Gaston Cadoux je pravkar izdal popolno in končno statistiko francoskih vojnih izgub. Nekatero področje statistike so čisto nove in žalostno-zanimive.

Od vsega števila prebivalstva Francije, ki je znašalo pričetkom vojne 39.600.000, je bilo mobiliziranih 8.140.000 mož za pešadijo in 215.000 mož za mornarico. Od njih je padlo na bojišču 1.363.000, ali šestina vseh mobiliziranih, ali sedmina vsega moškega in dvajsetina vsega francoskega prebivalstva.

Statistika padlih, pohabljenih in pogrešanih kaže po razredni in stanovski strani sledečo sliko:

Na 5.608.971 poljedelcev pripade zguba 699.200, na trgovski stan, ki šteje 1.317.156, pripada 159.977, na 2.800.652 industrijskega delavstva 274.344, na 400.375 živilsko-industrijskih delavcev 95.780, na 516.686 prebivalstva zaposlenega pri javnih delih in stavbah 168.747, na 665.029 prometnih nameščenec 60.972, na 235.320 pripadnikov svobodnih poklicev 40.423, na 582.285 uradnikov 21.426, na 291.661 veleposestnikov, penziionistov, kapitalistov in zasebnikov 9493, od 63.545 duhovnikov je plačalo krvavi davek 2712 oseb in od 5.957.193 dijakov 80.190 oseb.

V primeri z ostalimi bojujočimi se državami izkazuje Francija najvišje izgube: Medtem ko pride en mrtvec v Ameriki na 2000 prebivalcev, v Rusiji na 107, v Angliji na 66, v bivši Avstro-Ogrski na 50, v Nemčiji na 35, je imela Francija v svetovni vojni na vsakega 28 državljanov po enega vojnega mrtveca.

V tej statistiki je gotovo najzanimivejše neznatno število 9493 pripadajoče na račun izgub najmlajših slojev. Iznaša v celoti 34%, medtem ko iznaša odstotek izgub na pr.: pri prebivalstvu, nameščenem pri javnih delih in stavbah, torej pretežno delavskemu, skoro desetkrat toliko, to je 323%. Nazorni vzor in matematični dokaz za »patriotizem« bogate buržoazije, ki se bojuje za domovino z jezikom, medtem ko je »brezdomovski« proletarijat plačal domovini davek s krvjo in življenjem — — —

KAKO JE CESAR VILJEM »UMIRAL« NA ČELU SVOJIM ARMAD.

Viljem II., po božji milosti cesar vseh Nemcev, je bil sveto prepričan, da ga je božja previdnost izvolila za to, da pribori svojemu narodu prvo mesto na soncu. Znan je o njem, da je hotel prednjačiti na vseh mogočih poljih, toda njegovo največje hrepenenje je bilo, na čelu svojih čet zavojati tujo zemljo. Toda kot vojskovodja je pri različnih manevrih pokazal take sposobnosti, da so generali trepetali že pri sami misli, da bi se jim domišljivi cesar v resnem slučaju postavil na čelu. No in izbruhnila je vojna in Viljem je seveda s svojimi ženjalnimi načrti vedno prišel v navskrižje z vrhovnim štabom. Končno so mu zatajili vsako večjo akcijo ali pa so ga porinili na kako brezpomembno mesto na fronti, kjer ni mogel ničesar pokvariti, kjer so mu pa seveda dopovedali, da je njegova navzočnost neobhodno potrebna.

Na takem mestu je seveda razvil vse svoje ženjalne sposobnosti. Leta 1917 je vrhovno nemško poveljstvo pripravljalo predor francoske fronte pri Arzasu. Viljema so prepričali, da resnost situacije neobhodno zahteva njegovo prisotnost na »fronti«. Njegova oseba da vzbuja v armadi neizmerno navdušenje, obenem pa so dražili njegovo domišljivo, da brez resne življenjske nevarnosti ne pojde. In dosegli so, kar so hoteli. S patetično gesto je Viljem izjavil, da Hohenzoller zmaguje ali umira na čelu svojih armad.

Takoj so se pričele ogromne priprave. Slave željni komandanti ni niti pozabili preizkusiti svoje pištole, s katero je sicer streljal samo domače zajce za fronto. Napad naj bi se bil izvršil ponoči. Zvečer je poklical k sebi še enkrat vse generale — Hindenburg in Ludendorff sta sporočila, da nimata časa in nista prišla. Poslovil se je od svoje okoličice in salonski vlak se je odpeljal na »fronto«.

Sto kilometrov za fronto so postavili zanj na nekem hribu opazovalnico. Komaj je nastala noč, je bil najvišji vojskovodja že na »svojem mestu«. Slišal je grmenje topov, toda videl ni ničesar. Telefonska zveza, ki naj bi po njegovem mnenju vodila do vrhovnega poveljstva, v resnici ni šla dalje, nego do najbližje vasice, kjer se je nahajal o vsem poučen štabni častnik, ki naj bi cesarja obveščal o posameznih fazah boja.

Napad je prišel. Stotisoče je kosila smrt. Dast cesar ni videl ničesar, je bil ves blazen v veri, da sam vodi bitko. Pozabil je na žrtve in vse je bilo le za dekoracijo tega

od domišljivosti napolblaznega vladarja. Telefonično je dajal najbolj nesmiselne ukaze, ki seveda niso segli dalje, ko do zgoraj omenjene vasice, odkoder so prihajali poročat jezdeci, da so se njegova povelja izvršila. Drugo jutro se je vrnil kot »zmagovalec« v glavni stan, kjer so ga pozdravili s srčnim veseljem nad srečno prestano nevarnostjo. V svoji okolici pa se je še nešteto krat postavil, da so edino njegovi ukazi omogočili uspeh celega podjetja.

Leta 1918 je bil primoran odstopiti. Besnel je, protestiral in grozil s samomorom. Toda kot si preje ni upal na resnično fronto, tako niti tedaj ni imel poguma umreti mož, ki je cela štiri leta od svojih podanikov zahteval junaško smrt in kateri zahteva še sedaj od njih za svojo strahopetnost 500 milijonov zlatih mark odpravnine.

HISTORIČNI DVOJČEK MADŽARSKIH PONAREJEVALCEV.

Vse se ponavlja. Današnje afere spominjajo na afere preteklosti in razlikujejo se od njih samo po posameznostih, ozračju in obsegu. Tako je tudi s čedno afero madžarskih ponarejevalcev bankovcev.

Za Napoleona III. je delovala v Parizu tolpa ponarejevalcev, ki se je — kakor danes Windschgrätz & Comp. — specializirala na potvarjanje tisočfrankovskih novčanic. Policijskemu prefektu se je končno posrečilo prijeti voditelja in zapleniti del ponarejenih bankovcev.

Ves vesel se je podal prefekt k cesarju poročat o svojem uspehu in mu pokazati svoj plen. Napoleon III. ga je pohvalil in podelil zavojček potvarjenih bankovcev na svojo pisalno mizo, da si jih pozneje natančneje ogleda. Toda vladarske dolžnosti so ga klicale drugam in ko se je čez čas vrnil, je zavojček izginil. Znova je poklical prefekta, toda vse iskanje je ostalo zaman. Zavojček je izginil. Prav v času, ko se je cesar najbolj razburjal, je vstopila »cesarjeva žena Evgenija in ko je iz ogorčenih besedi spoznala, za kaj gre, je nejevoljno dejala:

»Menda mi vendar ne boš očital beraških 20.000 frankov? Morala sem si kupiti nekaj stvari, šla sem k tebi po denar, in ko sem videla na mizi zavojček — kot pripravljeno za-me — sem ga vzela.«

»Toda ti bankovci so bili ponarejeni!« je obupano vzklil Napoleon.

»Ponarejeni?«

»Seveda ponarejeni, na žalost. Kje imaš vsaj ostanek?«

»Nič mi ni ostalo, vse sem porabila,« je v zadregi odvrnila cesarica.

Cesar in prefekt sta se molče spogledala in skomignila z rameni. Kaj storiti? Treba počakati, da se oglasi kdo od dvornih dobaviteljev. Toda nobeden se ni priglasi. Ali so bili bankovci tako izborno ponarejeni, da jih ni niko ločil od pravih, ali pa si dvorni dobavitelji niso upali spraviti vznesene cesaricine osebe v zvezo s ponarejalci.

Tako je postala cesarica Evgenija nehoti sokrivca ponarejevalcev in nekak zgodovinski predhodnik Windschgrätz & Co. Seveda moralne višine zadnjih ne more niko doseči, ker so pri cesaricinem činu popolnoma manjkali »patriotični motivi« današnjih madžarskih lopovskih junakov.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS.

Leto dni po poroki.

— Poglej Marija, v juhi plava las.

— Nehvaležni! Pred poroko si moje lase vedno hvalil, sedaj pa... Se pozna, da me več ne ljubiš!

V zakotni krmi se vrši svatba. Naenkrat se nevesta splašeno oglasi: »Oh, zrežek mi je zdrsnil in padel pod mizo; gotovo mi ga bo pes požrl!«

Nakar se ženin galantno pokloni: »Nič se ne boj, dušica, saj sem takoj stopil naj.«

Jurček: »Praviš, očka, da sem se rodil v Parizu — — — Kje pa se je rodila mamica?«

Oče: »V Ribnici.«

Jurček: »In kje si se ti rodil, očka?«

Oče: »Na Dunaju.«

Jurček: »To je pa res čudno, da smo se tako lepo sešil — — —«

Mož, ki se je prepričal, da ga žena vara z drugim:

— Vse vem, prokleta varalica! Goljufala si me!

Žena z velikim ogorčenjem:

— O, prosim, nobenih takih izrazov, gospod! Vi, ki ste bili pred poroko kot jag-nje, sedaj tako govorite? Se pač vidi, kdo je koga ogoljufal!

Tajinsveni morilec deklet.

Manuela od prevelikega začudenja nalalno vzkligne. Toda iz obraza ji je čitati, da prav nič ne dvomi o resničnosti Terez-zinih besed.

»Tereza, če pa poročnik Colwell opazi nakit, kaj pa potem?«

»On ga ne bo našel, ker se vrne iz službe šele jutri zvečer!«

»In osebje, ki mu streže?«

»Pitt položi nakit na določeno mesto šele potem, ko ne bo imel nihče več posla v poročnikovi spalnici, in če bi njegov sluga vendarle še prišel v sobo, si ne bo upal dotakniti se nakita, marveč ga bo pustil nedotaknjena tanjak; tudi ta slučaj sem predvidevala!«

»Toda jaz te še vedno ne razumem.«

»Poslušaj, da ti še naprej vse povem, Manuela, — hišni sem že vse potrebno naročila. — Zjutraj odide v Dundee ter je njena naloga, da se bo v hiši, kjer stanuje poročnik Colwell, splošno verjelo, da je bila pri poročniku dama na obisku.«

»Ali — Tereza — divin se in občudujem tvojo bistroumnost!«

»Oh — to vse še ni nič, moja draga, glavno šele pride, — toda bolj tiho moram govoriti, da kaka prenegla beseda ne pride do ušes nepoklicanih.«

In Tereza se skloni k Manuli ter ji dolgo časa šepetaje pripoveduje, kako si je zamislila svoj peklenški načrt.

Manuela vriska od veselja, ko Tereza konča.

»Ah, lepa hvala, draga prijateljica, pidi, da te objamem. Da, pravo si pogodila, — dobrega glasu Beatrice Hudson sedaj ni več mogoče rešiti, za vedno je omadeževan.«

Naslednje jutro je bila že precej pozna ura, ko se je Beatrice Hudson zbudila. Hišna ji prinese zajtrk, ker ga je prijateljica že prej sama požela.

»Ah, zaležala sem,« reče mlada deklica nekam nejevoljno, »seveda, včeraj zvečer sem dolgo čula in celo ponoči sem se enkrat prebudila iz spanja, ker sem živo sanjala, da je nek težek predmet padel na tla.«

Hišna se plašno ozre po sobi, saj je je bilo same čestokrat strah v tej stari hiši. Vendar pa si tega ne upa povedati gospodični, marveč ji skrbno pomaga pri oblačenju. Ko ji uredi še lase, seže proti mizi po nakitu, da ga ji kot vedno zatakne v lase.

»Milostiva gospodična!« zakliče hišna sedaj vsa iz sebe.

»No, kaj pa je vendar?«

»Nakita ni,« šepne hišna, »oh moj Bog — sedaj — če nakita ni — bom še osumljena, da — — —«

»Ne, ne,« odvrne Beatrice, »predolgo te že poznam, ti si pošteno deklet, to vem, o tem sem trdno prepričana. Toda sedaj ne jokaj, marveč išči dragoceno stvar, morda je pa na tleh.«

Hišna dvigne pogrnjalce na mizi; nikjer ni nič videti. Vse predmete v sobi preiskane, vsi sobo preišče, in tudi posteljo vso preobrne. Zaman, — pišice ni nikjer. Tudi Beatrici stopijo že skoro solze v oči.

— Tedaj pa stopi v sobo njena prijateljica, vznemirjena, da Beatrice tako dolgo ne pride iz sobe.

»Beatrice, — kaj pa iščeš?« vpraša začudeno.

»Svoj nakit, brez sledu je zginil!«

»Ampak to je vendar nemogoče,« odvrne prijateljica precej resno, »soba ima samo ena vrata in ta vodijo v majhno sobico, kjer spi hišna.«

»Jaz sem nedolžna, milostiva gospodična,« zatrjuje tarnajoč hišna.

»Da, za Betsy jamčim,« izjavi Beatrice, »vsekakor pa mi je docela nepojmljivo, kam je zginil nakit, katerega sem včeraj zvečer še iz postelje videla na mizici ležati. Oknice so zaprte, tu je bilo torej tatu nemogoče vdreti, in če bi bil prišel, bi bil gotovo tudi druge dragocenosti odnesel.«

»Tu noter nihče ni prišel,« zatrjuje hišna, »saj sem vrata zaprla in zapahnila!«

»No, potem se bo pišica že našla. Pojdi, Beatrice, deklica bo še naprej iskala. Tudi jaz sem prepričana o njeni nedolžnosti, saj je Betsy že več let pri meni v službi!«

Obe deklici odideta v salon, pa tudi tu se suče govornica le o izginulih dragocenosti.

»Pišico sem podedovala po materi,« reče Beatrice s solzami v očeh, »vedno sem jo imela na sebi in bi se ne mogla potolažiti, če bi se izgubila.«

»Naša se bo in se tudi mora, — Betsy, ali si našla nakit?«

Slednje besede so namenjene hišni, ki se je ravnokar z objokanimi očmi pojavila med vratil.

»Ne, milostiva gospodična, oh, moj Bog, kaj naj storim, sedaj se bo tudi mene smatralo nepoštenim.«

»Ne, ne, Betsy, le še naprej išči! Naki je morda obvisel na zastoru, preglej tudi blazine na divanu, potem ti pridem tudi jaz na pomoč!«

Hišna odide.

»Deklica je zanesljiva, poznam jo tudi že dolgo časa in še nikoli ni dala povoda za kako pritožbo. Toda povej mi, Beatrice, ali si morda slišala ponoči sumljiv ropot?«

»Da, zdelo se mi je, kot da je nekaj padlo na tla, vendar pa nisem mogla ničesar nenavadnega opaziti, ko sem se ob svitu nočne svetilke ozirala po sobi.«

»To je pa vsekakor sumljivo,« pristavi prijateljica, »pa ne da vendarle Betsy — — —«

Ne konča stavka, ko v tem hipu zopet stopi hišna v salon.

»Naša?« vzklkneta obe deklici hkrati.

»Pišice ne,« odvrne hišna vsa zasopljena, »pač pa tole — ležalo je poleg odprtine v dimniku.«

Začudeno ogledujeta obe deklici čudno najdbo — navaden žepni nož kot ga imajo običajno mornarji in rokodelci.

Še predno moreta izustiti kako besedo, zakliče hišna:

»Tat je bil tu, milostiva gospodična!«

Prišel je po dimniku, na to lahko prisežem.«

Beatrice se kljub žalostnemu razpoloženju nasmejne.

»Nemogoče, Betsy, če bi bil tat tukaj, potem bi gotovo odnesel tudi še druge dragocenosti.«

»Morda pa je bil tat oviran pri svojem poslu ter v naglici ni mogel vseh dragocenosti odnesti,« meni hišna.

Mladi dami se vprašujoče spogledata. Domneva hišne ni nemogoča, vsekakor pa se jima čudno zdi, da je zagonejni tat udri ravnno v spalnico Beatrice Hudson ter odnesel edinole dragoceno pišico. Ko vso zadevo znova preudarita, se jima zdi zadeva glede tatvine precej dvomljiva. Na vprašanje, kako je prišel nož v spalnico, ne prideta do zadovoljivega zaključka. V spalnico je imela dostop le ženska služkinca, ki pa gotovo nima tako nerodnega nožiča, pa tudi prejšnji dan nož še ni mogel biti v spalnici, ker bi se ga brez dvoma opazilo. Vsa zadeva postaja vedno bolj zagonejna.

Vsako iskanje za izgubljenim nakitom ostane brezuspešno. Dragocena pišica je zginila kot bi se vdrla v zemljo!

Vražje pismo.

Nedaleč od reke Tay leži v sosesčini Hudsonovega posestva gradiču podobno poslopje lorda Westona, zaročenca Beatrice Hudson.

Mladi, bogati lord seveda nima niti najmanjše slutnje o groznom naklepu zločinskih pustolovk, katerih žrtev ima postati on sam. Na lepo Španjolko Manuelo, kateri je preje radi njene lepote večkrat dvoril, je že domača pozabil. Takrat se je lord Weston že več ali manj uživel v misel, da poprosi lepo Španjolko za roko. Vendar pa se je še pravočasno premislil, zlasti še, ker je Beatricu v resnici ljubil. Zato se je odločil zaprositi za roko gospodične Beatrice Hudson. Ker je mlada dama na tihem že dolgo gojila ljubezen do lepega in ponosnega moža, seveda snubitev ni naletela na nobene zapreke. Zaročnik se je javno razglasila in mlada dvojica je bila neizrečno srečna.

Pa kako tudi ne! Saj ni imela nobenega pojma, da se je dvojica zločinskih pustolovk zalekla, da uniči smehljajočo se srečo nič zlega slučajna zarocenca.

Opoldne naslednjega dne, ko je Pitt ugrabil ponoči na tako pretkan način Beatricin nakit, sedel lord Weston v svoji sobi ter ima opravka z zadevami, tiščimi se njegovega gospodarstva na posestvu. Tedaj pa vstopi v sobo njegov služabnik ter mu na srebrnem podstavku prinese pismo.

»To pismo, vaša milost, je ravnokar oddal sel ter mi rekël, da je njegova vsebina velike važnosti za gospoda lorda.«

Začuden vzame plemenitaš pisemce, sluga pa se takoj odstrani. Lord motri naslov, katerega je, soede po pisavi, napisala ženska roka.

»Čudno, pisava mi je docela nepoznana, — morda pa zopet kaka prošnja?« ter odpre kuvertu.

Komaj pa prečita nekaj vrstic, skoči že pokonci kot obseden. Z vsa silo zmečka pismo. Njegov sicer tako dobrosrčen obraz je popolnoma izpremenjen.

»Nemogoče,« bruhne iz sebe, »tega ne verjamem. Vse — prav vse — je podla laž — nizkotno obrekovanje. Kaj, Beatrice naj bi — — — Ne, ne, bedastoča, da bi kaj takega tudi le misliti mogel.«

Naenkrat pa lord obstane.

»Poročnik Colwell, — vedno je bil napram Beatrici zelo postrežljiv in vljuden. In ona, — no, nikdar nisem nič posebnega opazil, pa ne da — — — moj Bog, pamet mi zastaja, če se le zamislim na tako možnost.«

Sedaj pobere pismo, katero je malo prej zmečkal in vrge na tla, ter čita s tresočim glasom:

Spoštovani lord Weston!

Dasi nerad, sem vendar žal prisiljen sporočiti Vam važno vest, ki Vas pa najbrže ne bo nič kaj razveselila.

Zaročeni ste z Beatrico Hudson, ličko lorda Hudsona, ter nameriate svojo lepo nevesto v najkrajšem času poročiti.

Ali pa tudi veste, da Vam Vaša nevesta ni zvesta? Ali sploh slutite, da je posebno naklonjena poročniku Colwellu?

Do tu je lord Weston že prej prečital pismo. Sedaj šele opazi, da so tudi druge strani pisma popisane.

Mojim vrsticam ne bodete verjeli in tega dvoma Vam niti ne morem šteti v zlo. Kajti moje obvestilo Vas bo tembolj iznenadilo, ker vem, da ste uverjeni o zvestobi in krepostnem življenju Vaše zaročenke.

Žal sem z lastnimi očmi ugotovil stvari, ki Vam bodo docela omajale Vaše uverjenje.

Gospodična Beatrice Hudson se pelje vsak teden v Dundee ter ostane tamkaj čez noč pri svoji prijateljici. Vendar pa ne prenoči vedno pri njej; vem, da je Vaša lepa zaročenka minulo noč prebila v stanovanju poročnika Colwella.

Lord Weston vrže vse besen pismo na tla in hodi po njem, kot da hoče pisca teh usodepolnih vrstic zmeti v prah.

»Laž, vražja laž! Gorje ženski, ki je napisala to laž, če jo doblim! Beatrice je čista, nedolžna, vse skupaj je vražje maščevanje, podla izmišljotina kake nasprotnice moje Beatrice.«

Vendar pa zopet pobere polojeno pismo in bere dalje:

Tudi tega mi seveda ne boste verjeli, no, vse Vam hočem podpreti z dokazi. Poročnik Colwell je vendar Vaš prijatelj, danes je v službi, torej morate iti k njemu na stanovanje ter ga tamkaj — kot že pogosto — počakati, da se vrne iz službe.

Vsekakor pa vprašajte njegovo postrežnico in drugo služkinče v hiši, ki Vam bo potrdila, da je prišla včeraj zvečer neka mlada dama k poročniku v obisk ter je šele danes zjutraj odšla iz njegovega stanovanja. Zunanost te dame vam bodo lahko opisali ljudje v hiši, ne pozabite jih vprašati.

Te vrstice mi narekuje edinole skrb za Vašo blaginjo, in pa ker ne maram, da bi nevedoč poročili deklico, ki Vas ni vredna.

Mislite na moje besede, poizvedujte in prepričajte se. V Vašo lastno korist Vam to pravi nujno svetujemo.

Zadnje vrstice prečita lord z mrzlično hitrico, potem pa zopet zmečka pismo in ga vrže v kot.

(Dalje prihodnjic.)

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavica: Din 50.000.000 —
Rezervni sklad ca.: Din 10.000.000 —

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska cesta

Podružnice:

Brezice	Kranj	Ptuj
Celje	Logatec	Sarajevo
Cromelj	Maribor	Split
Gorica	Metković	Trst
	Novi Sad	

Brzoijavni naslov: BANKA LJUBLJANA

Telefon št. 26, 413, 502, 503 in 504

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

INSERIRAJTE V NOVI PRAVDI!

ZVEZNA TISKARNA * LJUBLJANA

WOLFOVA ULICA ŠT. 1.

izdeluje vsa tiskarska dela: knjige, brošure, časopise, tabele, plakate, pisma, razglednice, umetniške silke, note, trgovske in uradne kuverte, pisma, vizitke, koledarje, strojno numeriranje itd. po zmernih cenah

Priporočamo tvrdko

Josip Petelinc

Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Najugodnejši nakup

nogavic, žepnih robcov, brisalk, klot, platna, sifona, kravat, raznih gumbov, zlic, vilic, palic, nahrbtnikov, potrebnih za šivilje in krojače, škarij za pri krojevanje in za obrezovanje trt.

PROMETNI ZAVOD ZA PREMŌG D. D. V LJUBLJANI

prodaja premog iz slovenskih premogovnikov

vseh kalčnosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo.

Inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča češko-slovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

NASLOV: PROMETNI ZAVOD ZA PREMŌG D. D. V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA CESTA 15/II.